

Rovaniemen kaupunki
Hallituskatu 7
PL 8216
96101 Rovaniemi
kirjaamo@rovaniemi.fi

LAUSUNTO

25.6.2015

Dnro 584/2015

Asia: Paliskuntain yhdistyksen lausunto Vanttauskosken osayleiskaavaluonnoksesta

Viite: Lausuntopyyntö 25.5.2015

VANTTAUSKOSKEN OSAYLEISKAAVA

Kaavaluonnosvaihe

Rovaniemen kaupunki valmistelee osayleiskaavaa Vanttauskoskella. Kaavalla osoitetaan muun muassa uutta asuin- ja lomarakentamista. Suunnittelualue sijoittuu Vanttauksen ja Niemelän paliskuntien alueelle. Vanttauksen paliskunnan suurin sallittu eloporumäärä on 1200 ja poronomistajia on 29. Niemelän paliskunnan vastaavat luvut ovat 1400 eloporoa ja 44 poronomistajaa. Paliskuntien poronhoito tukeutuu luonnonlaitumien ympärivuotiseen käyttöön.

Vanttauskosken osayleiskaava laaditaan maankäyttö- ja rakennuslain (MRL 132/1999) 42 §:n mukaisesti yksityiskohtaisena aluevarauskaavana, joka ohjaa suoraan rakentamista ja muuta maankäyttöä. Yleiskaava toimii siten keskeisimpänä elinkeinotoiminnan sekä kaiken maankäytön yhteensovittamisen välineenä alueella. Rovaniemen kaupungin tavoite on kehittää ja pitää yllä elinvoimaista kylärakennetta sekä luoda uusia rakentamisen mahdollisuuksia ydinkeskustan ympärille. Kaavaselostuksessa todetaan kaavoituksen taustalla vaikuttava keskeinen tavoite: ”Rovaniemen kaupunki on kylien kaupunki”. Sinänsä hieno tavoite, jota ei saisi toteuttaa juuri kylissä ja näillä niin kutsutuilla syrjäseuduilla elävää elinkeinoa huomioimatta.

Poronhoidon huomioiminen kaavoituksessa

Poronhoitolaki (PHL 848/1990) on erityislaki, joka tulee ottaa huomioon kaavoituksessa ja muussa poronhoitoalueella tapahtuvassa toiminnassa. Poronhoidon kannattavuuden edellytys on vapaa laidunnusoikeus (PHL 3 §). Vapaa laidunnusoikeus on tarkoitettu ja tunnustettu pysyväksi oikeudeksi ja se on voimassa kaikkialla poronhoitoalueella maan omistus- ja hallintaoikeudesta riippumatta. Se tarkoittaa porolle oikeutta ottaa ravintonsa vapaasti luonnosta, poikkeukset tähän on lueteltu laissa. Poronhoitolain 53 § puolestaan velvoittaa viranomaisen neuvottelemaan asianosaisen paliskunnan kanssa valtion maita koskevien hankkeiden yhteydessä, mikäli ne vaikuttavat olennaisesti poronhoidon harjoittamiseen.

miseen. Lisäksi valtakunnalliset alueidenkäyttötavoitteet (VAT) osana maankäyttö- ja rakennuslain (MRL 132/1999) mukaista alueidenkäytön suunnittelujärjestelmää, turvaavat poroelinkeinin alueidenkäytöllisiä edellytyksiä.

Poronhoito on toiminta-alueellaan laaja-alainen maankäyttäjä. Kaikki muu maankäyttö poronhoitoalueella vaikuttaa enemmän tai vähemmän poronhoidon harjoittamisen edellytyksiin. Poronhoitoalueella maankäytön yhteensovittaminen on siis äärimmäisen keskeinen kysymys.

Valtakunnallisilla alueidenkäyttötavoitteilla (VAT) varmistetaan valtakunnallisesti merkittävien asioiden huomioiminen kaavoituksessa ja valtion viranomaisten toiminnassa. Maakunnan suunnittelussa ja muussa alueidenkäytön suunnittelussa on huolehdittava valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden toteutumisen edistämisestä (MRL 24.2 §). Velvoite koskee oikeudellisesti kaikkea kaavoitusta.

Kaavoituksen alkuvaiheessa tulee tunnistaa suunnittelua koskevat VAT:et. VAT:n soveltamisen suhteen on huomattava, että erilaisia alueidenkäytön tavoitteita ei ole asetettu keskinäiseen tärkeysjärjestykseen. Ne ovat keskenään lähtökohtaisesti samanarvoisia, jolloin ratkaisut on pyrittävä hakemaan sillä tavoin ja niistä vaihtoehdoista, joissa kaksi tai useampaa tavoitetta voi toteutua mahdollisimman hyvin. Mahdolliset ristiriidat on perusteltava huolellisesti kaavaselostuksessa.

Yleiskaavoituksella ohjataan yhdyskuntarakennetta. Yleiskaavassa suunnittelun tarkkuus mahdollistaa poronhoitoon liittyvien alueidenkäyttöratkaisujen tekemisen. Yhdyskuntarakenteeseen liittyvillä ratkaisuilla on usein huomattavaa vaikutusta poronhoidon harjoittamiseen, useimmiten erilaisen häiriövaikutuksen yleistymisen vuoksi. Häiriövaikutus voi tulla esimerkiksi rakentamiseen varattavien alueiden sijainnin, riittämättömien rakentamiselta poissuljettujen alueiden tai liikenteeseen liittyvien aluevarausten ja liikennealueiden käytöstä aiheutuvien häiriöiden muodossa. Yleiskaavassa tulee tunnistaa suunniteltavan alueen rooli poronhoidossa ja tehdä sen mukaisesti tarpeelliset aluevaraukset ja määräykset.

Kaavoituksessa on lähtökohtana erilaisten alueidenkäytön intressien ja tarpeiden yhteensovittaminen. Kaavoitusprosessit toimivat alueidenkäytön suunnittelun vuorovaikutteisuuden välineenä. Kaavoilla on oikeusvaikutuksia. Poronhoitoalueella vuorovaikutteisuutta on käytännössä toteutettu erilaisilla osallistavilla suunnittelu- ja neuvotteluprosesseilla. Kaavoituksessa tulisi lisäksi hyödyntää olemassa olevaa paliskuntien paikkatietoaineistoa, joka kertoo poronhoidon keskeisistä laidun- ja toiminta-alueista.

Kaavan vaikutukset poronhoitoon

Kaavan vaikutuksia poronhoitoon ei ole selvitetty. Lähes poikkeuksetta Rovaniemen uusilla asuinalueilla on syntynyt ongelmia porojen tultua pihalle uuden nurmen ja istutusten houkuttamina etenkin, jos porot ovat tottuneet laiduntamaan alueilla ennen rakentamista. Kaavasta voi siten aiheutua tarpeettomia konflikteja ja ristiriitoja sekä vakituisten asuntojen osalta mahdollisesti korvausvaatimuksia ja -

velvoitteita paliskunnille. Tällaisia ongelmia asukkaiden ja poronhoitajien välille olisi kaavoituksen keinoin syytä pyrkiä tunnistamaan ja ennalta ehkäisemään.

Kaavakartan yleismääräyksissä on: "*Rakennettaessa poronhoitoalueella on huomioitava poronhoitolain 3 §:n takaama porojen vapaa laidunnusoikeus.*" Tämä on hyvä alku. Kaavaselostuksessa olisi kuitenkin aiheellista kuvata alueen porotaloutta hieman enemmän. Samalla voisi avata poronhoitolain takaaman vapaan laidunoikeuden merkitystä. Kohdassa *6.1.3.1 Elinkeinot* (s.33) porotalous liitetään alkutuotantoelinkeinoihin ja mainitaan yksi suunnittelualueelle sijoittuva porotila. Tässä kohtaa olisi hyvä avata vähän täsmällisemmin millainen elinkeino poronhoito on; mitä muuta poronhoito on kuin yksittäinen kaava-alueelle sijoittuva porotila.

Poronhoitoon kohdistuvia vaikutuksia selvitettäessä tulee asiassa kuulla paliskuntaa, joka on oman alueensa poronhoidon asiantuntija. Nyt käsitteillä olevasta kaavaluonnoksesta ei ole neuvoteltu asianosaisten paliskuntien kanssa. Paliskuntia ei ole muillakaan tavoin kuultu: luonnoksesta ei ole pyydetty lausuntoja paliskunnilta. Kaavan sijoittuminen paliskuntien alueelle mainitaan kaavaselostuksessa, mutta alueen nykytilan kuvauksessa poronhoito puuttuu käytännössä kokonaan. Niemelän paliskunnan puolella Patoniemen ja Sieväkarinniemen alueet ovat esimerkiksi tärkeitä porojen syysalueita. Kaava-alueen ulkopuolelle, Kuusamon tien eteläpuolelle, sijoittuu paliskunnan erotusaita, mikä kertoo omalta osaltaan alueen aktiivisesta porotalouskäytöstä. Näille alueille sijoitetut uudet tontit voivat lisätä tulevaisuudessa ristiriitoja uusien asukkaiden ja poronhoitajien välillä.

Kaavaselostusta on syytä ainakin näiltä osin täydentää ja kaavan vaikutuksista tulee olla yhteydessä Vanttauksen ja Niemelän paliskuntien poroisäntiin.

Kaavoituksen tueksi on paliskuntien paikkatietoaineistoa hyvin saatavilla RKTL:n ja SYKE:n POROT-hankkeen¹ yhdyshenkilön Mari Pukkisen (mari.pukkinen@rktl.fi) kautta. Myös Kari Oinosen voi tarvittaessa olla yhteydessä. POROT-paikkatietoaineisto on ajantasaista, eikä sen käyttöön tarvita paliskunnalta erillistä lupaa. Paikkatietoaineistojen käyttö on suositeltavaa, mutta kaavan vaikutuksia selvitettäessä ei siitä huolimatta pidä ohittaa asianosaisten paliskuntien edustajien, vähintäänkin poroisännän **kuulemista asiaan liittyen.**

Paliskuntain yhdistys on Rovaniemen kaavoitukseen liittyvissä lausunnoissaan toistuvasti huomauttanut potentiaalisista ristiriidoista, joita liittyy uusien asuntojen ja loma-asuntojen kaavoittamiseen. Näihin tulee pyrkiä etsimään ratkaisuja ennakkoon. Uusien tonttien ostajille tulee tiedottaa tontin sijaitsemisesta poronhoitoalueella, sekä mm. siitä, mitä vapaa laidunnusoikeus käytännössä tarkoittaa. Rovaniemen kaupungin myymien ja vuokraamien tonttien luovutusasiakirjoissa tulisi olla maininta tontin sijaitsemisesta poronhoitoalueella. Paliskuntain yhdistys on

¹ POROT-hanke Suomen ympäristökeskuksen nettisivuilla: [http://www.syke.fi/fi-FI/Tutkimus_kehittaminen/Tutkimus_ja_kehittamishankkeet/Hankeet/Maankayton_suunnittelua_palvelevan_porotalouden_paikkatietokannan_rakentaminen_ja_kayttoon_saaminen_POROT/Maankayton_suunnittelua_palvelevan_porot\(28101\)](http://www.syke.fi/fi-FI/Tutkimus_kehittaminen/Tutkimus_ja_kehittamishankkeet/Hankeet/Maankayton_suunnittelua_palvelevan_porotalouden_paikkatietokannan_rakentaminen_ja_kayttoon_saaminen_POROT/Maankayton_suunnittelua_palvelevan_porot(28101))

myös useasti esittänyt Rovaniemen kaupungille yhteistyötä poronhoidosta ja porovahinkojen estämisestä kertovan tietopaketin koostamisessa uusien tonttien haltijoille.

PALISKUNTAIN YHDISTYS

Anne Ollila
toiminnanjohtaja

sh/ao